

DETERMINOLOGIZAREA ȘI GRADUL DE SPECIALIZARE ÎN TEXTE APARTINÂND TERMINOLOGIEI PEDAGOGICE

MAGDALENA BUZEA
Universitatea din București

0. Obiective

Obiectivele prezentului articol sunt:

(a) să exemplifice modul în care termenul admite, în perspectiva sociolingvisticii, extinderi textuale și contextuale care permit, spre deosebire de cazul când aparține discursului strict specializat, o apropiere mai mare de cuvânt;

(b) să atragă atenția asupra legăturii dintre terminologia externă și semantică, lexicologie și pragmatică, prin interesul acordat emițătorului, destinatarului, canalului de comunicare și condițiilor de uzaj;

(c) să ilustreze felul în care textele diferă prin nivelurile de „științificitate” în funcție de receptorii cărora le sunt destinate.

1. Socioterminologie: terminologie externă versus terminologie de specialitate

Societatea modernă își pune amprenta asupra relației lexic comun – lexic specializat prin extinderea termenilor specializați spre limbajul comun, fenomenul fiind prezentat de lingviști prin distincțiile *socioterminologie* / *terminologie externă* / *terminologia de strictă specialitate*¹. Din perspectiva celei dintâi, termenul admite *extinderi textuale* și *contextuale* care permit, spre deosebire de cazul când aparține *discursului strict specializat*, o apropiere mai mare de cuvânt. Avem de-a face, pe de o parte, cu *imprecizia semantică* datorată *determinologizării* în grade diferite, iar pe de altă parte cu *ambiguități*, care determină *polisemia*.

În general, *terminologia externă* este strâns legată de *semantică*, *lexicologie* și *pragmatică*, acordând interes aparte *emițătorului*, *destinatarului*, *canalului de comunicare* și *condițiilor de uzaj* (Bidu-Vrănceanu 2010: 14–16).

2. Funcția dominantă a unui mesaj

Dacă în *textul literar* vom stabili ca predominantă *funcția poetică*, în *textul științific*, *structura verbală* este determinată de funcțiile *cognitivă* și *metalingvistică* (v. cunoscuta schemă a lui Roman Jakobson²).

¹ Vezi, în acest sens, spre exemplu, lucrările fie aparținând, fie sub coordonarea lui Bidu-Vrănceanu (2007, 2010, 2012) sau lucrarea lui Toma (2006).

² *Apud* Dominte (2003: 55-62).

În cazul terminologiilor științifice, deci și a *terminologiei pedagogice*, este interesant raportul dintre *competență* și *performanță*. Prima reprezintă cunoașterea unui număr limitat de simboluri și de reguli de combinare, abilitatea de a folosi o limbă, în timp ce ultima se referă la actele concrete de producere a enunțurilor (Ionescu 2011: 160; Stati 2003: 136). Faptul că termenii pedagogici apar în contexte uzuale (presă, materiale destinate elevilor, părinților, pe site-uri ale Ministerului Educației Naționale etc.) și, totodată, diverse, nu înseamnă și cunoașterea semnificației tuturor termenilor de către cei cărora le sunt adresate. Este consecința unei eterogenități evidente a publicului țintă, dar și a faptului că în *stilul științific* se folosește *funcția referențială*, textul transpunând extralingvisticul în lingvistic, denominativ. Ca urmare, în textele științifice se remarcă prezența semnificativă a neologismelor și a „stratului lexical intelectual”, iar zona expresivității individuale se apropie de zero (Irimia 1999: 163). În consecință, *decodarea* se apropie într-o măsură variabilă de *realitatea științifică*, în funcție de *receptorul* care intră în contact cu textul.

3. Terminologia pedagogică. Nivelurile de „științificitate” (gradele de specializare)

În funcție de receptorii cărora le sunt destinate, textele diferă semnificativ prin nivelurile de „științificitate” (gradele de specializare). În cazul terminologiei pedagogice vom distinge: a) texte strict specializate (tratate academice, cursuri universitare, reviste de specialitate, materiale difuzate, site-uri ale Ministerului Educației Naționale); b) texte cu nivel mediu de specializare (manuale școlare pentru liceele pedagogice) și c) texte nespecializate (de popularizare). Desigur, modalitățile de a ajunge la receptor sunt diferite în fiecare caz, contextul având un rol decisiv în acest proces.

Studiul de față va analiza *determinologizarea* sensului specializat prin *transferul termenului în texte și contexte* de largă circulație și apariția, alături de dimensiunea denotativă, a uneia conotative, generatoare de polisemie. Este un fenomen prin care termenul iese dintr-un sistem terminologic pentru a intra în lexicul obișnuit (Nistor 2000: 160).

Vom stabili raportul dintre *terminologizare* și *lexicalizare* față de „nodul dur” al sensului specializat, punând în relație situațiile concrete în care termenii sunt actualizați în texte cu dicționarele generale, accesibile vorbitorilor obișnuiți. Pentru aceasta am utilizat *analiza sintagmatică*, cu ajutorul căreia se delimitează contextele în cadrul textelor cu care am exemplificat.

Exemplele vizează toate cele trei niveluri specificate anterior și sunt extrase din reviste de specialitate (*Revista de pedagogie*, *Tribuna învățământului*), de pe site-uri sau bloguri individuale ale unităților de învățământ, ori ale Ministerului Educației Naționale (<http://portal.edu.ro>), din publicații de interes larg (adevarul.ro/news/; www.gandul.info/), dar și din studii și cercetări adresate cadrelor didactice.

Perspectiva este aceea a pragmatilisticii, pentru a analiza atât efectele pragmatice (claritate, eficiență, respectarea regulilor politetiei etc.), cât și cele stilistice (eleganță, formalitate ș.a.), precum și interdependențele dintre ele.

3.1. Textele și gradul de specializare în reviste de specialitate

Din *Revista de pedagogie*, nr. 1, din 2012, am ales spre analiză un articol al lui Constantin Cucos, „Evoluții ale expresivității artistice în era digitală și noi argumente pentru o educație estetică”. Expunerea debutează cu prezentarea cuvintelor-cheie: „EDUCAȚIE ESTETICĂ, ARTĂ DIGITALĂ, CYBERCULTURĂ”. Stilul clar, corect, sobru, *științific* se

îmbină cu elemente ce aparțin mai degrabă *registrului colocvial (trezie)* sau *altor domenii (PROSPECTARE – geologie, economie)*¹.

- (1) *Formarea estetică prilejuiește elevilor o experiență pentru un anumit gen de iluminare și trezie, de construire a unui sens legat de existența sa, de prospectare a unei deveniri cu adevărat autentice* (Cucoș 2012: 7).

De remarcat și substantivul polisemantic *iluminare*, care nu poate fi regăsit cu sensul figurat de „achiziție spirituală” în MDN (2007), unde se precizează „s. f. 1. acțiunea de a (se) ilumina. 2. (fiz.) mărime fotometrică egală cu densitatea fluxului luminos care cade pe suprafața unui corp. (< ilumina)”, sau în DEX (1998), care adaugă: „refl. fig. (Despre față, ochi etc. sau despre oameni) A străluci de bucurie, de mulțumire etc.; a se bucura, a se înveseli”. Doar DEXI adaugă sensurile figurate „3. Revelație” și „4. Trezie a spiritului, a atenției etc.”

De asemenea, pentru comentariile explicative, care apar în paranteză, Constantin Cucos utilizează locuțiunea verbală, cu sens învechit, *a da seama de* în locul, spre exemplu, al unui neologism precum *a evidenția*:

- (2) *Educația estetică trebuie să aibă ca referențial atât arta clasică, statuată de tradiția culturală purtătoare de semne și simboluri venite din profunzimea timpului, dar și din experiențele și expresiile artistice actuale, inedite, spectaculoase, poate perisabile (pentru că dau seama de căutările, frământările, speranțele omului contemporan)* (Cucoș 2012: 8).

Interesantă devine și locuțiunea substantivală *drept de cetate*, preferată substantivului *întâietate*:

- (3) *În perspectiva postmodernă, granițele dintre cult și popular se relativizează; la fel, între arta statuată și experiment, între elevat și vulgar. Vor avea drept de cetate și arta mediatică, videoclipul, structurile grafice și imagistice ale internetului, expresiile artistice ale marginalilor, ale exclușilor (muzica rap, graffiti) etc.* (Cucoș 2012: 8).

Întrebuințarea unor termeni specifici psihologiei (PREZENTIFICĂM)², a locuțiunilor, precum cele adverbiale de mod (*după bunul plac, după pofta inimii*), concomitent cu termeni transferați din domeniul IT (CYBERSPAȚIU) sunt elemente ce configurează exprimarea proprie autorului, în limitele impuse de stilul științific.

- (4) *Dacă e să ne raportăm la disponibilizarea artelor, constatăm tendințe de virtualizare a prezenței lor, de transferare prin intermediul cyberspațiului. Muzeul devine virtual, nu*

¹ Vezi în DEXI (2007), PROSPECTĂ „vb. I tr. 1. (geol.; compl. indică terenuri) A cerceta pentru a descoperi depozite naturale de minerale sau de metale prețioase. Fig. *Filozofia prospectează, creează, inventează* (PER.). 2. (econ.; compl. indică piața comercială) A cerceta în vederea încheierii de contracte”, spre deosebire de MDN (2007), unde nu există mărcile diastratice ori sensul figurat, prezent în fragmentul din articolul citat.

² Forma verbală nu apare în dicționarele generale; doar DEXI menționează substantivul corespunzător: „**prezentificare** s.f. (psih.) Caracteristică a timpului trecut, văzut ca prezent și integrat ca atare în memorie. după fr. *présentification*”.

ne mai ducem noi la el, ci vine el la noi, îl „prezentificăm” pe propriul monitor al calculatorului. Dispunem de operele de artă după bunul plac, ne „mișcăm” în sala de expoziție după cum dorim, insistăm asupra unui tablou sau detaliu al acestuia după pofta inimii (Cucoș 2012: 8).

Unii termeni din domeniul IT, preluați și în terminologia pedagogică, au dezvoltat paradigme derivaționale, precum DIGITAL:

- (5) a. *Anumite genuri sau dimensiuni ale creației artistice se sprijină pe tehnologiile informaționale, după cum o parte din arta clasică se digitalizează, în sensul că acestea suportă o „împachetare” și o „transpoziție” digitalizată, ceea ce îi conferă o mai mare forță de disponibilizare, de transfer și de impact asupra publicului. (Cucoș 2012: 8)*
- b. *Digitalizarea artei se manifestă atât la nivelul unor produse delimitate, cât și la întreaga construcție a unei pagini web sau a unui portal (Cucoș 2012: 10).*

Există, în explicații, tendința folosirii unor cuvinte cu sens figurat, marcate grafic prin prezența ghilimelelor („mișcăm”, „împachetare”, „transpoziție”), dar și a unor termeni mai puțin întrebunțați din domeniul informaticii, precum ORDINATOR, în locul lui COMPUTER / CALCULATOR, căruia nu-i putem atribui însă un rol explicativ și de înlesnire a înțelegerii în context¹, ci doar preferențial, legat strict de idiostil:

- (6) *Opera de artă ivită prin ordinator va da un alt sens temporalității și felului cum este instrumentată de autor (Cucoș 2012: 9).*

3.2. Textele și gradul de specializare în „Tribuna învățământului”

Tribuna învățământului este „revistă națională de știință, educație și cultură”, ce se adresează în principal cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, pe care le și invită să publice. Deși este o publicație de specialitate, articolele sunt diferite în funcție de scop: promovarea terminologiei de specialitate, exemple și modele de bune practici didactice, popularizarea legislației (pagina „forum juridic”), dar și expunerea ideilor și opiniilor celor care lucrează în educație. Desigur, acestea din urmă au un nivel mai ridicat de subiectivism, iar idiostilul se manifestă prin folosirea unor figuri de stil, predominante fiind metaforele, epitele, interogațiile și exclamațiile retorice:

- (7) *Normal, corect și eficient. Capitolul Implicații bugetare conține o singură propoziție: „Implicațiile bugetare sunt conform bugetului aprobat pentru Ministerul Educației Naționale”! Școlile vor organiza activități extracurriculare: dezbateri, întâlniri cu magistrați și polițiști. [...] Va fi numit un consilier pe probleme de etică. În aceeași fișă a postului suprasaturată, în aceeași birocrație exagerată. Fără bani! Dar nu trebuie să uităm că vorbim despre un proiect. După cum știm că decurg lucrurile, trebuie să fim optimiști. Strategia va fi implementată cu un suport financiar adecvat. Cadrele didactice vor beneficia – și ele – de protecție în fața corupătorilor. Sau nu? (Ardeleanu 2013: 4).*

¹ Așa cum se întâmplă când se folosește, spre exemplu, în locul unui substantiv mai rar un sinonim al său mai cunoscut.

Tonul ironic și sentimentul de revoltă sunt evidente pornind de la titlu („Corupție în Educație!”) și continuând cu enunțurile exclamative sau interogativ-retorice aflate între cele enunțative și cu valoare de aparent adevăr. Semnele de punctuație au rolul de a sublinia ideile, conferind expresivitate și potențând sentimentele (*Implicațiile bugetare sunt conform bugetului aprobat pentru Ministerul Educației Naționale!; Fără bani!; și ele* în intercalare). Ironia este construită cu ajutorul mai multor mijloace: *intonație (Fără bani!)*, folosirea *enumerației (Normal, corect și eficient)*, *repetiției (aceeași fișă [...], în aceeași [...]; trebuie [...], trebuie [...])*, a unor *adjective cu sens figurat (optimiști; adecvat)* sau a unor *epitete cu sens de superlativ (suprasaturată)*. Întrebarea retorică din final subliniază antiteza dintre realitate și „proiect”, dar și faptul că Ioan Ardeleanu empatizează cu cei cărora le este adresat articolul.

3.3. Gradul de specializare în texte apărute pe site-ul Ministerului Educației Naționale

De pe site-ul Ministerului Educației Naționale¹, am ales un comunicat privind testarea PISA 2012, care apare la secțiunea *Noutăți și evenimente, Comunicate de presă*, în data de 4 decembrie 2013². Acesta se adresează publicului larg și are un titlu care evidențiază ideea-ancoră, prin cuvintele-cheie TESTAREA PISA și CREȘTERE: „Rezultatele României la testarea PISA 2012, în ușoară creștere”.

Prin faptul că oferă încă de la început suficiente informații privind tematica în discuție, titlul riscă să diminueze interesul potențialilor cititori și să determine, în majoritatea cazurilor, citirea pe diagonală. Comunicatul abordează direct ideea clasamentului țării noastre³: „România s-a plasat pe locul 45 în rândul celor 65 de țări participante la testările Pisa (țări OECD și partenere)”, oferind apoi o statistică a clasamentului pe țări și a punctajelor obținute de România comparativ în 2006, 2009 și 2012, respectiv pe materii. Sunt specificate **procedura de selecție**:

- (8) *Școlile au fost selectate de către Consorțiul PISA, conform procedurilor de eșantionare internaționale, iar elevii au fost selectați aleatoriu, cu ajutorul unui program informatic dedicat, astfel încât să alcătuiască, conform cerințelor acestui studiu comparativ internațional, un eșantion național reprezentativ pentru rețeaua noastră școlară, numărul de țări participante (La nivel internațional, la PISA 2012 au participat 65 de țări OECD și țări partenere) și etapele (Implementarea proiectului a implicat două etape obligatorii - pre-testarea, desfășurată în martie 2011, și testarea propriu-zisă, alcătuiind împreună un ciclu de testare)*⁴

domeniul principal și domeniile secundare ale evaluării pentru 2012, precum și **modul de administrare a instrumentelor de evaluare**. Este prezentat **scorul mediu pe obiecte** și sunt enumerate **țările** față de care s-au obținut rezultate mai bune, respectiv mai slabe.

Pentru publicul neavizat lipsesc date privind testul în sine și ce presupune, de fapt, acesta. Totuși, chiar și pentru un astfel de cititor, limbajul folosit este *inteligibil* și total *nereprezentant pentru zona expresivității individuale*, iar în privința *neologismelor*, se remarcă ponderea destul de mare a acestora:

¹ <http://portal.edu.ro>.

² <http://portal.edu.ro/index.php/articles/16393>

³ Fără a porni de la date minime, necesare celor care nu au cunoștințe privitoare la acest tip de testare.

⁴ Toate sublinierile din exemple ne aparțin.

- (9) *[a] procedurilor de eșantionare internaționale, iar elevii au fost selectați aleatoriu, cu ajutorul unui program informatic dedicat, astfel încât să alcătuiască, conform cerințelor acestui studiu comparativ internațional, un eșantion național reprezentativ pentru rețeaua noastră școlară.*

De asemenea, se observă prezența compuselor prin abreviere: OECD (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică), PISA (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), care determină înțelegerea incompletă sau necesitatea căutării de informații suplimentare de către un cititor nespecialist în domeniu¹.

3.4. Gradul de specializare în studiile de specialitate

Studiile de specialitate oferă exemple de *terminologizare*. Prin acest fenomen, un cuvânt sau o expresie din limbajul general sunt transformate în termen ce desemnează un concept într-un limbaj specializat. Termenul este concis și ușor de reținut, ceea ce-i mărește șansele de difuzare. Dezavantajul este însă că, produs prin extensiunea unui sens inițial, de cele mai multe ori printr-o metaforă, poate fi perceput ca destul de ambiguu datorită polisemiei.

3.4.1. Metafora terminologică din exemplul următor pornește de la sensul cuvântului *situație* – „totalitatea împrejurărilor care determină la un moment dat condițiile existenței unei ființe, a unei colectivități, a unei activități” (DEX: 1998) –, care a fost transferat în limbajul pedagogic. Astfel, SITUAȚIA EDUCATIVĂ / DE INSTRUIRE-ÎNVĂȚARE este:

- (10) *o altă orientare în realizarea actului didactic* (Ezechil, Radu 2006: 12);
(11) *o entitate pedagogică, o sinteză ce integrează într-o unitate complexă și inedită toate aspectele de ordin psihologic, social și pedagogic implicate în atingerea scopurilor pe care le urmărește activitatea respectivă* (Ezechil, Radu 2006: 13);
(12) *o realitate creată de realizatorul actului didactic și nu un clișeu dat, preconcept [...] care are o fundamentare teoretică, deci realizat pe temeuri științifice*” (Ezechil, Radu 2006: 13);
(13) *termenul provine din latinescul „situs” (situat, plasat) semnificând plasarea elevului într-o anumită rețea de relații cu profesorul, cu colegii (grup sau individual), precum și cu alți factori (de conținut, procesuali) pe care îi implică activitatea de instruire-învățare* (Ezechil, Radu 2006: 12).

Observăm manifestarea funcțiilor cognitive și metalingvistică prin explicarea termenilor pentru ca aceștia să fie cunoscuți și sensul lor să fie înțeles, precum și a funcției referențiale, pentru că textul transpune extralingvisticul în lingvistic, denominativ. În acest tip de texte explicative, destinate pregătirii cadrelor didactice, zona expresivității individuale se apropie de zero, definițiile sunt precise, concise, conțin termeni de specialitate și numeroase neologisme. Prezența metalingvisticului se manifestă și prin folosirea, alături de explicații, a definițiilor alternative sau a sinonimelor, exprimate, de cele mai multe ori, prin sintagme. Acestea au rol explicativ și realizează în același timp legătura dintre termenii ce aparțin pedagogiei tradiționale și celei moderne, specifică postmodernismului. Astfel, se

¹ Spre exemplu, pentru a descoperi semnificația abrevierii, a fost necesar să tastăm „teste PISA”, apoi să accesăm <http://administrare.site.edu.ro/index.php/articles/c882>, urmând întrebări frecvente, adică <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa/pisafaq.htm>: *What does the term "PISA" mean?* Răspunsul descoperit a fost „PISA is an acronym taken from the «Programme for International Student Assessment»”.

restructurează informațiile precedente, se adaugă noi termeni, iar cei tradiționali pot obține noi valențe.

De exemplu, pentru „determinarea obiectivelor” se folosește „teoria obiectivelor”, pentru „elaborarea conținuturilor” – „teoria conținuturilor”, pentru „stabilirea metodologiei” – „teoria strategiilor și metodelor de instruire / învățare”, pentru „realizarea acțiunilor evaluative” – „teoria evaluării”, pentru „managementul activității” – „teoria lecției” ș.a. (Ezechil, Radu 2006: 8, 9).

Pentru termenii noi, în lucrările de specialitate se precizează *geneza și utilizarea* acestora, explicațiile făcând referire la cunoștințele anterioare, ca în exemplul:

- (14) *TRANSPOZIȚIA DIDACTICĂ* „termenul a fost definit în didactica matematicii, de către Y. Chevallard (1985, 1991) ca desemnând o remaniere a cunoștințelor științifice, pentru a le transforma în obiecte de învățământ, o trecere de la „cunoașterea specializată” la „cunoaștere care să fie predată” și la „cunoaștere care este predată”, demersul care vizează diferitele tipuri de transformări pe care le suferă conținuturile proprii unei științe, pentru a deveni cunoștințe elaborate didactic. Ulterior, noțiunea a fost generalizată la alte câmpuri ale didacticii științelor, în special ale științelor exacte” (Bocoș 2008: 144).

Explicațiile trebuie să facă trimitere și către informații sau termeni utilizați în trecut, astfel încât trecerea către postmodernism să includă firesc terminologia clasică. În exemplul citat, Mușata Bocoș face distincția dintre științele socio-umane și cele exacte, asociindu-le, prin opoziție, adjectivele *transferabile* și *transpozabile*, respectiv doar pe cel de-al doilea dintre acestea:

- (15) *Dacă în cazul științelor socio-umane conținuturile științifice sunt și transferabile și transpozabile, în cazul celor exacte sunt doar transpozabile.* (Bocoș 2008: 144).

3.4.2. Împrumutul interdisciplinar este o modalitate de creație neologică prin care un termen dintr-un anumit domeniu este atribuit, prin neologie, unui nou concept într-un alt domeniu. Procedeu este explicit, ca în cazul:

- (16) *TEHNOLOGIA DIDACTICĂ* este una dintre „delimitările” privind „modurile de abordare a procesului didactic” (Ezechil, Radu 2006: 9);
- (17) *[Conceptul] a pătruns în limbajul pedagogic provenind din tehnologie, vizând organizarea rațională, riguroasă a procesului de învățământ, după principii proprii tehnologiei, pentru a-i conferi o mai mare eficiență. Nu este un simplu transfer terminologic. [...] A adus cu sine și o nouă perspectivă, un nou mod de abordare a predării / învățării* (Ezechil, Radu 2006: 11);
- (18) *Inițial, conceptul a fost utilizat într-un sens restrâns, de introducere pe scară largă în activitatea de instruire a mijloacelor tehnice, în vederea creșterii eficacității procesului didactic. Treptat, el a ajuns să constituie o nouă concepție privind organizarea și desfășurarea actului didactic, potrivit principiilor tehnologiei, punându-se accentul pe programarea proceselor de predare-învățare* (Ezechil, Radu 2006: 11–12).

Un exemplu asemănător este cel al termenului MANAGEMENT, care prin extinderea sensului „activitatea sau arta de a conduce”, a devenit frecvent și în terminologia pedagogică

în sintagme precum: *managementul activității*, ~ *calității*, ~ *timpului*, ~ *clasei*, ~ *situațiilor de criză* ș.a.

3.5. Gradul de specializare în manualele pentru licee pedagogice

Manualele pentru licee pedagogice abordează, în general, termenii în sens larg, având în vedere practica școlară și perspectiva nouă a paradigmei „a învăța să înveți”, ceea ce presupune deplasarea accentului de la însușirea de cunoștințe către deprinderea tehnicilor de învățare. Definițiile diferă în funcție de autor și de actualitatea manualului. De exemplu, termenul METODĂ este explicat clar, nelipsind etimologia. Există însă o încărcătură emoțională, datorită valorii punctelor de suspensie, care îndeamnă la meditație și continuarea ideii. Întreruperea comunicării, urmată de prezența substantivului cu valoare etică – „adevărului” – au drept rezultat un moment de surpriză. Refolosirea acestuia la forma de plural contrabalansează într-o anumită măsură confuzia, dar nu o anulează, pentru că explicația se finalizează cu „etc.”:

- (19) *METÓDĂ* provine din grecescul „*methodos*” (*odos* - cale, drum; *metha* – spre, către), ceea ce înseamnă cale de urmat în vederea atingerii unui scop sau unui mod de urmărire, de căutare, de cercetare și de aflare... a adevărului. În practica școlară, metoda se definește drept o cale de urmat în vederea atingerii unor obiective instructiv-educative dinainte stabilite, ca cele de transmitere și însușirea unor cunoștințe, de formare a unor priceperi și deprinderi etc. Sau mai nou, metoda desemnează o cale pe care învățătorul o urmează pentru a ajuta elevii să găsească ei înșiși o cale proprie de parcurs în vederea aflării (redescoperirii) unor noi adevăruri, consemnate în noi cunoștințe, în forme comportamentale etc.

(Cerghit, Radu, Popescu, Vlăsceanu 1997: 77).

3.6. Gradul de specializare în textele de popularizare – ziarul *Gândul*

Textele de popularizare, precum cele din ziarul *Gândul*, au caracteristici ale stilului publicistic: limbaj accesibil, variat, sunt prezente figurile de stil și comentariile autorului articolului, sunt citate afirmațiile autorităților formale. În acest tip de texte, termenii de specialitate riscă să nu fie suficient înțeleși, apariția în contexte variate neexcluzând distincția dintre competență și performanță, dintre a înțelege mai mult sau mai puțin semnificația unor termeni și a-i folosi în acte concrete de producere a enunțurilor. De exemplu, numai o parte dintre cititori vor cunoaște sensul termenilor CURRICULA sau COMPETENȚĂ, ori vor sesiza repetițiile sau cacofonia din interviul redat:

- (20) *Inspectorul școlar Conona Petrescu punctează modul de abordare total diferit al sistemului de educație finlandez. „Ei merg foarte mult pe activități participative. Esențialul [...] este formarea inițială a cadrelor didactice. Sunt extraordinar de bine pregătiți, ancorați în realitate, iar curricula este foarte bine ancorată în cerințele societății. [...] Curricula românească este total diferită. Toată lumea trebuie să ajungă la un nivel acolo. Excelențele sunt și ele prezente acolo, dar la o altă manieră. Într-adevăr acolo esența este pe competență nu numai la partea de teorie. Ei sunt puși în situații practice, astfel că copiii lor vin cu drag la școală”, mai spune inspectorul. (G 2013)*

4. Concluzii

Concluzionând, textele aparținând terminologiei pedagogice sunt bine reprezentate pentru toate gradele de specializare, iar determinologizarea este un fenomen care se manifestă mai frecvent decât în alte domenii. Condițiile sociolingvistice permit extinderi textuale și contextuale în cazul termenilor, așadar o apropiere mai mare de cuvânt. Un interes mai mare este acordat destinatarului, canalului de comunicare și condițiilor de uzaj, de aceea textele diferă prin nivelurile de „științificitate” în funcție de receptorii cărora le sunt adresate.

SURSE

- Ardeleanu, Ioan, „Corupție în Educație!”, *Tribuna învățământului*, nr. 1221, 11-17 noiembrie 2013, p. 4.
- Bocoș, Mușata, 2008, *Didactica disciplinelor pedagogice: un cadru constructivist*, Pitești, Editura Paralela 45.
- Cerghit, Ioan, Ion T. Radu, Elena Popescu, Lazăr Vlăsceanu, 1997, *Didactica, manual pentru clasa a X-a, școli normale*, București, Editura Didactică și Pedagogică R.A.
- Cucoș, Constantin, 2012, „Evoluții ale expresivității artistice în era digitală și noi argumente pentru o educație estetică”, *Revista de pedagogie*, LX, nr. 1, p.7–10.
- Ezechil, Liliana, Ion T. Radu, 2006, *Didactica. Teoria instruirii*, Editura Paralela 45, Pitești.
- Stoica, Mihaela, „250 de cadre didactice din București și 30 de studenți se perfecționează după metoda finlandeză”, 14.07.2013, 18:26 (<http://www.gandul.info/stiri/250-de-cadre-didactice-din-bucuresti-si-30-de-studenti-se-perfectioneaza-dupa-metoda-finlandeza-11121727>).
- DEX = Coteanu, Ion; Luiza Seche, Mircea Seche, 1998, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic.
- DEXI = Dima, Eugenia (coord.), 2007, *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*, Chișinău, Editura Arc & Gunivas.
- G = ziar al companiei Media Pro, care poate fi accesat pe site-ul www.gandul.info.
- MDN = Marcu, Florin, 2007, *Marele dicționar de neologisme*, ediția a IX-a revizuită, București, Editura Saeculum Vizual.

BIBLIOGRAFIE

- Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mișcare de la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2010, *Terminologie și terminologii*, București, Editura Universității din București.
- Ionescu, Emil, 2011, *Manual de lingvistică generală*, ediția a IV-a, București, Editura All.
- Irimia, Dumitru, 1999, *Introducere în stilistică*, Iași, Editura Polirom.
- Dominte, Constantin, 2003, *Introducere în teoria lingvistică: antologie pentru seminarul de teorie a limbii*, București, Editura Universității din București.
- Nistor, Mihai 2000, *Terminologie lingvistică*, București, Editura Universității din București.
- Stati, Sorin, 2003, „Semantica”, în Dominte 2003: 170–194.

THE VARYING USE OF TERMINOLOGY AND DEGREE OF SPECIALIZATION IN PEDAGOGICAL TERMINOLOGY TEXTS

(Abstract)

Socioterminology is concerned with the transmitter, the receiver, the communication channel and the usage conditions. From this perspective, a term permits textual and contextual extensions that allow greater closeness to a word, as opposed to when it belongs to a strictly specialized discourse.

This study illustrates how various texts differ in their levels of „scientificity” depending on the receptors for whom they are intended. It provides examples which analyze the varying use of a term from its specialized meaning through transfer to widely-accessible texts and contexts, leading to connotations that generate polysemy.

For pedagogical terminology, we distinguish: a) highly specialized texts (academic treatises, university-level courses, specialized journals, broadcast materials, websites of the Ministry of National Education); b) average-level specialization texts (textbooks for secondary schools teaching); c) non-specialized texts (used for popularization).

Of course, the ways to reach the receiver are different in each case, the context playing a decisive role in this process. Our examples cover all three levels specified above and are taken from journals (“Review of Pedagogy”, “Education Tribune”); sites / blogs belonging to individuals, schools, or to The National Education Ministry (<http://portal.edu.ro>); general-interest publications (adevarul.ro/news, www.gandul.info, www.ziare.com); and studies and research meant for teachers.

Our perspective is that of pragma-stylistics in order to analyze both pragmatic effects (what is done, and if it is done politely and clearly, efficiently, etc.) and stylistic effects (elegance, formality, aesthetics, etc.), as well as the interdependencies between them.

In conclusion, texts belonging to pedagogical terminology are well represented in all degrees of specialization and the varying use of terminology is a phenomenon that occurs more frequently than in other areas, due to socio-linguistic circumstances.